

DATA ABOUT AUTHORS

Kachan Tymofiy, graduate of the third (educational and scientific) level of higher education, majoring in «Economics», Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav, St. Sukhomlynskooho 30, Pereyaslav, 08401, Ukraine
e-mail: ekonomika2013@ukr.net

Mysyura Oleksandr, graduate of the third (educational and scientific) level of higher education, majoring in «Economics», Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav, St. Sukhomlynskooho 30, Pereyaslav, 08401, Ukraine
e-mail: sanamisura902@gmail.com

УДК 331.2.003.3:631.11

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-55-47-53>

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ ПРАЦІ ТА ЗАРПЛАТИ ПРАЦІВНИКІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Коваль С. В.
Скрипник С. В.
Шепель І. В.

***Предметом дослідження** є теоретичні та практичні аспекти здійснення автоматизації обліку праці та зарплати в аграрних підприємствах.*

***Метою роботи** є обґрунтування концептуальних засад здійснення автоматизації обліку праці і зарплати працівників аграрних підприємств, виявлення відмінностей у її напрямках та оцінка конкурентних переваг і результатів для потреб та удосконалення управління.*

***Методологічною основою статті** стали діалектичний, історичний, монографічний, системно-структурного аналізу і синтезу; економічних порівнянь; спеціальні методи бухгалтерського обліку.*

***Результати роботи.** Визначено, що автоматизація обліку праці та зарплати працівників аграрних підприємств забезпечує їм значні конкурентні переваги розвитку та ефективність управління через спрощення, прискорення, об'єктивність і високу якість обліку; значну економію коштів на його здійснення; доступність для менеджменту й власників. При цьому обґрунтовуються три концептуальні підходи щодо автоматизації з відповідними програмними продуктами, сферами та інструментами їх впливу, очікуваними результатами. Це автоматизація обліку типових розрахунків і виплат з інтегруванням у загальну інформаційну систему підприємства; автоматизація робочого місця бухгалтера; комбінований з поєднанням двох перших. Здійснено їх порівняння та показано переваги й недоліки, перспективи використання.*

***Галузь застосування результатів.** Отримані результати можуть бути використані у роботі бухгалтерій підприємств, у науково-освітньому процесі аграрних університетів.*

***Висновки.** Для підвищення ефективності управління розвитком аграрних підприємств на засадах автоматизації обліку праці та зарплати працівників важливе значення має впровадження новітніх програмних продуктів його забезпечення. Зокрема, мова може йти про більш вдосконалену версію програми «1С: Зарплата і Управління персоналом 8.3». Ця версія є дуже продуктивною і для фахівців з обліку, і для РН-менеджменту підприємств, адже вона забезпечує: визначення, оцінку, діагностику, прогнозування та планування потреби у персоналі; управління атестацією, навчанням та фінансовою мотивацією працівників; ефективне планування зайнятості працівників з огляду на сезонність сільськогосподарської праці; ведення обліку кадрів і аналіз кадрового складу; ведення штатного розкладу в аграрних підприємствах. Ще одна велика сукупність переваг стосується автоматизації розрахунків, які забезпечує названа удосконалена версія програми. Мова йде про автоматизацію розрахунків заробітної плати працівників; регламентованих законодавством податків, утримань із заробітної плати та нарахувань на фонд оплати праці; нарахувань та утримань за будь-якими алгоритмами; відображення нарахованої заробітної плати і податків у складі витрат підприємств. Також це управління грошовими розрахунками з працівниками, включаючи депонування; формування розрахункових листків будь-якого виду; формування платіжних відомостей з впорядкуванням інформації за різними критеріями шляхом розподілу її за категоріями працівників, видами роботи, підрозділами та іншими ознаками; розрахунок лікарняних листків, відпусток, премій, бонусів та заохочень.*

***Ключові слова:** облік, аналітичний, синтетичний, праця, зарплата, працівники, аграрні підприємства, програми, економія, соціальні виплати, податки, звіти, управління.*

CONCEPTUAL PRINCIPLES OF AUTOMATION OF ACCOUNTING FOR WORK AND SALARIES OF EMPLOYEES OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Koval Svitlana,
Skrypnyk Svitlana,
Shepel Inesa

The subject of the study is the theoretical and practical aspects of automating labor and salary accounting in agricultural enterprises.

The purpose of the article is to substantiate the conceptual foundations of automating the accounting of labor and wages of employees of agricultural enterprises, to identify differences in its directions and to evaluate competitive advantages and results for the needs and improvement of management.

The methodological basis of the article was dialectical, historical, monographic, system-structural analysis and synthesis; economic comparisons; special methods of accounting.

Results of the article. It was determined that the automation of accounting for labor and wages of employees of agricultural enterprises provides them with significant competitive advantages of development and management efficiency due to simplification, acceleration, objectivity and high quality of accounting; significant cost savings for its implementation; availability for management and owners. At the same time, three conceptual approaches to automation with corresponding software products, spheres and tools of their influence, and expected results are substantiated. This is the automation of the accounting of typical calculations and payments with integration into the general information system of the enterprise; automation of the accountant's workplace; combined with a combination of the first two. Their comparison is made and advantages and disadvantages, perspectives of use are shown.

Field of application of results. The obtained results can be used in the work of accounting offices of enterprises, in the scientific and educational process of agrarian universities.

Conclusions. In order to increase the efficiency of managing the development of agricultural enterprises on the basis of the automation of labor accounting and employee salaries, it is important to implement the latest software products for its support. In particular, we may be talking about a more improved version of the program «1C: Salary and Personnel Management 8.3». This version is very productive for both accounting specialists and PH-management of enterprises, because it provides: definition, assessment, diagnosis, forecasting and planning of personnel needs; management of attestation, training and financial motivation of employees; effective planning of employment of employees from an overview on the seasonality of agricultural work; personnel record keeping and personnel analysis; maintaining staffing in agricultural enterprises. Another large set of advantages concerns the automation of calculations provided by the named advanced version of the program. We are talking about the automation of employee salary calculations; taxes regulated by legislation, withholdings from wages and accruals to the wage fund; accruals and deductions according to any algorithms; display of accrued wages and taxes as part of enterprise expenses. It is also management of cash settlements with employees, including depositing; formation of settlement sheets of any kind; formation of payment information with the arrangement of information according to various criteria by dividing it by categories of employees, types of work, divisions and other features; calculation of sick leaves, vacations, premiums, bonuses and incentives.

Key words: accounting, analytical, synthetic, work, salary, employees, agricultural enterprises, programs, savings, social payments, taxes, reports, management.

JEL Classification: E62, H20, H61, M40, J30

Постановка проблеми. В умовах сучасної економіки знань або цифрової економіки основу управління функціонуванням будь-якого виробничо-економічного об'єкту складають інформаційні системи. Вони мають складну організацію та структуру моніторингу діяльності й масивів та баз облікових і статистичних даних. Організаційно-структурні особливості та відмінності залежать від спеціалізації, диверсифікації та напрямів діяльності; розмірів підприємств і масштабів виробництва; конкурентних позицій і конкурентоспроможності на аграрних ринках; систем управління, цифровізації виробничих та бізнесових процесів, облікової політики; стратегічних пріоритетів розвитку. Проте у будь-якому випадку у зв'язку з окресленими проблемами та необхідністю їх вирішення аграрні підприємства потребують автоматизованої інформаційної системи обліку на базі сучасної обчислювальної техніки, програмних продуктів і цифрових технологій. Повною мірою це актуальне завдання стосується обліку праці і зарплати та його автоматизації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Автоматизація обліку праці і зарплати в аграрних підприємствах дає змогу забезпечити: повне і своєчасне задоволення інформаційних потреб менеджмент і власників та інших користувачів; виконання контрольних і аудиторських завдань з метою одержання необхідної інформації про наявні відхилення та реагування на них; об'єктивну оцінку, діагностику і прогнозування фінансово-економічної діяльності; стратегічні пріоритети розвитку й відповідні їм управлінські рішення. Необхідно зазначити, що вказані проблеми знаходили і знаходять відображення та вирішення у працях провідних вітчизняних та зарубіжних науковців: Ф. Бутинця, М. Ігнатенка, С. Коваль, Л. Мармуль, М. Огійчука, К. Пилипенко, О. Пристемського, В. Савчука, А. Сакун, Н. Ткаченко, інших відомих науковців. Проте окремі концептуальні напрями впровадження автоматизації, їх зміст та очікувані результати потребують поглиблених досліджень.

Мета статті – обґрунтування концептуальних засад здійснення автоматизації обліку праці і зарплати працівників аграрних підприємств, виявлення відмінностей у її напрямках та оцінка конкурентних переваг і результатів для потреб та удосконалення управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ведення обліку праці та заробітної плати є одним з найбільш важливих напрямів ведення обліку в аграрних підприємствах всіх форм власності та організації виробництва. Це зумовлено не тільки швидкою та постійною зміною нормативних документів, що регламентують порядок нарахування та виплати заробітної плати, а й значними санкціями за неправильні, неповні або несвоєчасні її нарахування та виплати. Наразі, цей вид обліку має певні змістовні особливості.

Найбільш суттєвими з них визначено наступні: складність визначення загальної суми нарахованої заробітної плати; складність трактування об'єктів нарахування соціальних внесків та податкових утримань при проведенні розрахунків з фондами соціального страхування, оподаткування тощо; неоднозначність трактування змін у чинному законодавстві [1-3]. У зв'язку з цим автоматизація обліку заробітної плати має здійснюватися за двома концептуальними напрямками: а) автоматизація типових виплат, відповідних нарахувань та утримань; б) автоматизація відрядної заробітної плати з урахуванням умов праці та додаткових виплат і утримань, з відповідними нарахуваннями та утриманнями.

Перша концепція використовується в інтегрованих системах обліку, в яких облік заробітної плати є складовою частиною інформаційної системи, що тісно поєднана з іншими складовими. Програмами її забезпечення є «1С: Бухгалтерія для України», «Форт: 2000». Перевагами даного підходу є ведення обліку в одній програмі, низька вартість програми та її супроводу, легкість перевірки окремих операцій. Недоліками є потреба в проведенні значної кількості додаткових розрахунків при здійсненні нарахувань заробітної плати.

Друга концепція направлена на побудову автоматизованого робочого місця бухгалтера з обліку заробітної плати. Вона має враховувати особливості кадрового обліку та обліку праці і заробітної плати на окремо взятому підприємстві. Створене робоче місце повинно бути забезпечене засобами й можливістю обміну інформацією з основною інформаційною базою підприємства, в якій містяться дані фінансового та управлінського обліку його діяльності.

Типовими програмами у складі концепції є «1С: Зарплата і кадри», «1С: Управління персоналом». Виявлено, що недоліками програмного забезпечення при її застосуванні є складність здійснення обміну інформацією, складність контролю й перевірки відповідності розрахунків, значна вартість програм та їх супроводу. Перевагами є можливість гнучкої адаптації програми до особливостей відрядної оплати праці на підприємстві, узгодження кадрового обліку та обліку заробітної плати, автоматизоване здійснення розрахунків з використанням алгоритмів комп'ютерної програми [4, с. 95].

Для інтегрованих систем, які передбачають можливість ведення обліку в аграрних підприємствах, характерний комбінований підхід. Він враховує як можливість обліку заробітної плати за фіксованими окладами, так і за відрядною формою оплати праці. Прикладами таких систем є «1С: Виробництво + Послуги + Бухгалтерія», «БЕСТ-ПРО». Даний підхід дозволяє певною мірою зменшити потребу у відокремленні обліку заробітної плати з загальної інформаційної системи підприємства, спростити його облік. Також він дозволяє розв'язувати типові задачі з обліку за відрядною формою оплати праці.

Оскільки операції з обліку оплати праці тісно пов'язані з здійсненням нарахувань та утримань до фондів соціального страхування і податку з доходів фізичних осіб, то дані операції можуть бути розглянуті в комплексі як єдина облікова задача – облік нарахування та виплати заробітної плати. Сучасні особливості автоматизації обліку праці і зарплати характеризуються наступними проявами: 1) автоматизація цього виду обліку здійснюється і локально, і як складова інтегрованих систем автоматизації управління підприємствами; 2) рівень автоматизації обробки облікової інформації найвищий порівняно з рівнем автоматизації обробки інформації інших функцій управління; 3) успішність та ефективність впровадження обліку праці і зарплати є значною [5-8].

За умови здійснення повністю автоматизованого первинного обліку збір облікової інформації відбувається у місці її виникнення. Після цього вона передається інформаційним потоком до бухгалтерії (може знаходитися на значній територіальній віддаленості від місця здійснення фактів господарської діяльності), де відбувається реєстрація (створюється облікова фраза, яка в подальшому заноситься в електронний хронологічний масив даних), обробка та передавання інформації без участі працівників (рис. 1).

Аналітичний облік за рахунком 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» здійснюється в розрізі окремих працівників, періодів нарахування та видів виплат. Аналітичний облік за рахунком 65 «Розрахунки за страхуванням» ведеться в розрізі видів нарахувань (платежів) та співробітників. Аналітичний облік за рахунком 64 «Розрахунки за податками й платежами» здійснюється в розрізі видів податкових платежів. Аналітичний облік за рахунками витрат ведеться в розрізі видів діяльності, елементів витрат, підрозділів аграрних підприємств.

Зміст ведення обліку праці та її оплати включає необхідність контролю періодичних реквізитів відповідних довідників, дані яких використовуються в процесі ведення обліку. Документальне оформлення операцій з обліку праці та її оплати значно не відрізняється від первинних документів, які використовуються при ручному веденні обліку (табл. 1).

У будь-якому випадку, для забезпечення ефективного управління працівниками та організації праці слід визначити засоби, за допомогою яких керівництво підприємства буде отримувати інформацію щодо обсягів виконаної ними роботи, відпрацьованого часу, нарахованої та виплаченої заробітної плати, наявності боргів та ін.

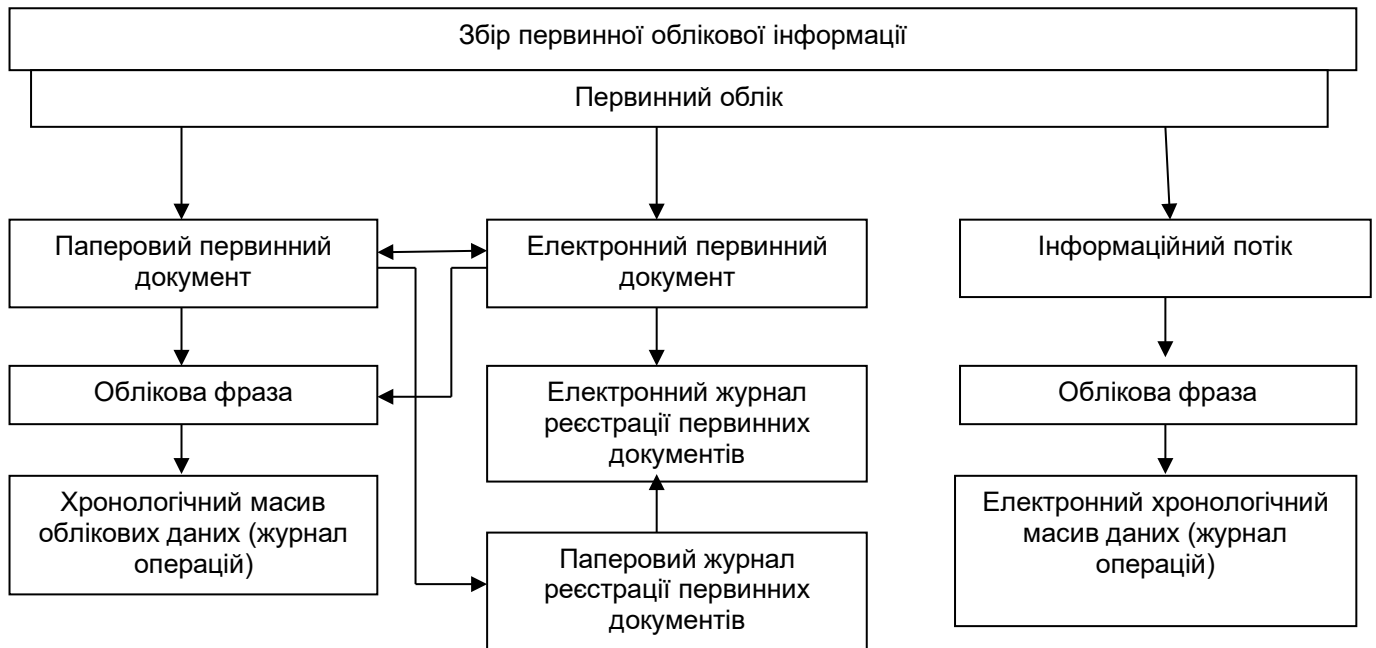

Рисунок 1. Алгоритм реєстрації операцій при автоматизованому первинному обліку

Таблиця 1. Співставлення форм первинних документів з обліку праці та зарплати та їх електронних аналогів програми «1С: Підприємство»

Первинні документи при ручному веденні обліку	Первинні документи при автоматизованому веденні обліку
Ф. № П-1 Наказ (розпорядження) про прийняття на роботу	Наказ про зарахування на роботу
Ф. № П-2 Особова картка	Дані довідника «Співробітники»
Ф. № П-5 Наказ (розпорядження) про переведення на іншу роботу	Наказ про кадрове переміщення
Ф. № П-6 Наказ (розпорядження) про надання відпустки	Наказ про відпустку
	Нарахування заробітної плати
	Продовж
Ф. № П-8 Наказ (розпорядження) про припинення трудової діяльності	Наказ про звільнення
Ф. № П-13 Табель обліку використання робочого часу	Табель
	Облік понадурочних годин
	Нарахування заробітної плати
	Наказ на оплату по середньому
	Заява про застосування пільг
	Нарахування заробітної плати
Наряд	Наряд бригади
	Відрядний наряд
Ф. № П-49 Розрахунково-платіжна відомість	«Виплата заробітної плати»
Ф. № П-50 Розрахункова відомість	Друковані форми документа «Нарахування заробітної плати»
Ф. № П-51 Розрахункова відомість	
Ф. № П-52 Розрахунок заробітної плати	
Ф. № П-53 Платіжна відомість	
Ф. № П-54 Особовий рахунок	Друковані форми реєстру «Зарплата»
Ф. № П-55 Накопичувальна картка виробітку і заробітної плати	Оборотно-сальдова відомість за субконто за рахунком 66
Ф. № П-56 Накопичувальна картка обліку заробітної плати	Аналіз рахунка 66

Для розуміння та аналізу звітів по оплаті праці необхідно розглянути їх сукупність. Її утворюють наступні документи: 1. «Оборотно-сальдова відомість за рахунком» - використовується для рахунків, по яких ведеться аналітичний облік праці і зарплати. 2. «Оборотно-сальдова відомість» – містить для рахунку інформацію про залишки на початок та кінець періоду, а також обороти по дебету та кредиту за встановлений період. 3. «Аналіз рахунку засубконто» дозволяє отримати обороти по рахунку на кожну дату певного періоду. Це дає

можливість аналізувати зміни у часі зобов'язань підприємства по оплаті праці; перевіряти відповідності введених даних тим, що вказані в банківських виписках тощо [9-12].

Наступну групу формують такі документи: 4. «Звіт з проведення» – представляє собою вибірку із журналу проведення за деякими заданими критеріями. 5. «Журнал-ордер відомість засубконто» - застосовується для рахунків, на яких ведеться аналітичний облік по субконто, для отримання для кожного виду субконто, дебетових та кредитових оборотів, а також розгорнутого та згорнутого сальдо на початок та кінець облікового періоду. 6. Звіт «Головна книга» використовується для виведення оборотів і залишків рахунку за кожен місяць. Він може бути дуже корисний при підведенні підсумків і складанні звітності. Для здобуття оборотів рахунку треба вибрати пункт «Обороти рахунку (Головна книга)» меню «Звіти» головного меню. На екран буде виведений запит параметрів формування оборотів рахунку.

Окрім вище перелічених звітів, програма «1С: Бухгалтерія» дає змогу формувати деякі зовнішні звіти – це Форма 1-ДФ; Довідка про співробітників (форма 3); Довідка про сумісників (форма 2). Для створення таких звітів слід скористатися пунктом меню «Звіти» – «Регламентовані звіти». Також програма дозволяє автоматично формувати звітність, яка подається у фонди соціального страхування. Це значно скорочує затрати часу й коштів на їх підготовку [13-15].

Отже, як бачимо, програма «1С: Підприємство» дає багато переваг та значно спрощує й оптимізує роботу сучасної бухгалтерії. При автоматизованій формі обліку аналогічні документи складаються автоматично. Це також дозволяє уникати значної кількості арифметичних помилок, які можуть виникати при перенесенні даних з одного облікового регістра інший при ручній обробці даних.

Тому основними завданнями автоматизації бухгалтерського обліку праці та її оплати є такі: спрощення роботи по розрахунках з оплати праці; економія коштів за рахунок вивільнення фахівців з оплати праці, скорочення термінів обліку, бланків для оформлення розрахунків, які пропонує програма «1С: Бухгалтерія»; економія фонду оплати праці адмінперсоналу за рахунок раціонального скорочення штату облікових працівників, тощо [16].

Висновки. Для підвищення ефективності управління розвитком аграрних підприємств на засадах автоматизації обліку праці та зарплати працівників важливе значення має впровадження новітніх програмних продуктів його забезпечення. Зокрема, мова може йти про більш вдосконалену версію програми «1С: Зарплата і Управління персоналом 8.3». Ця версія є дуже продуктивною і для фахівців з обліку, і для РН-менеджменту підприємств, адже вона забезпечує: визначення, оцінку, діагностику, прогнозування та планування потреби у персоналі; управління атестацією, навчанням та фінансовою мотивацією працівників; ефективне планування зайнятості працівників з огляду на сезонність сільськогосподарської праці; ведення обліку кадрів і аналіз кадрового складу; ведення штатного розкладу в аграрних підприємствах.

Ще одна велика сукупність переваг стосується автоматизації розрахунків, які забезпечує названа удосконалена версія програми. Мова йде про автоматизацію розрахунків заробітної плати працівників; регламентованих законодавством податків, утримань із заробітної плати та нарахувань на фонд оплати праці; нарахувань та утримань за будь-якими алгоритмами; відображення нарахованої заробітної плати і податків у складі витрат підприємств. Також це управління грошовими розрахунками з працівниками, включаючи депонування; формування розрахункових листків будь-якого виду; формування платіжних відомостей з впорядкуванням інформації за різними критеріями шляхом розподілу її за категоріями працівників, видами роботи, підрозділами та іншими ознаками; розрахунок лікарняних листків, відпусток, премій, бонусів та заохочень.

Список використаних джерел

1. Костюнік О. В., Шалієвська Ж. С. Облік розрахунків з оплати праці: проблеми та шляхи вдосконалення. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 50-2. С. 46-48.
2. Ігнатенко М. М., Леваєва Л. Ю., Романюк І. А. Інформаційне забезпечення організаційно-економічних пріоритетів розвитку фермерських господарств і сільськогосподарських підприємств. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7854>
3. Будько О. В., Лобас І. С. Удосконалення організації обліку праці та розрахунків з персоналом на підприємстві. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 2. С. 37-41.
4. Коваль С. В. Організаційно-економічні засади розвитку та вдосконалення структури ринку плодоовочевої продукції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 7. Ч. 2. С. 93–96.
5. Богданова Т. І., Кривцова М. С. Механізм державного регулювання оплати праці в Україні: сучасні тенденції та шляхи реформування. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2017. № 2-3 (63-64). С. 80-91.
6. Ігнатенко М. Здійснення автоматизації бухгалтерського обліку аграрних підприємств на засадах впровадження нових програмних продуктів і моделей. *Аграрна економіка*. 2019. № 42. URL: <https://economics-bulletin.com/index.php/journal/article/view/555/580>
7. Мандич О. В., Науменко І. В., Романюк І. А. Формування політики товаророзподілу в інтегрованих структурах. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2019. № 4. С. 83-87.
8. Васюренко Л. В. Базові засади управління фондом оплати праці. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 20, Ч. 1. С. 80-83.
9. Мармоль Л. О., Гальцова О. Л. Ефективність підприємницької діяльності фермерських господарств: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2006. 204 с.

10. Гуцаленко Л. В., Каправа О. С. Облік оплати праці: проблеми та напрями вдосконалення. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. № 18. С. 894-899.
 11. Ігнатенко М. М. Управління органічним виробництвом аграрних підприємств на засадах здійснення соціальної відповідальності. *Економіка і фінанси*. 2015. № 12. С. 4-11.
 12. Перевузняк Т. М., Головачко В. М. Оплата праці в сільськогосподарських підприємствах: застосування погодинної та відрядної форми оплати праці. *Міжнародний науковий журнал «Освіта і наука»*. 2019. Вип. 2(27). С. 203-210.
 13. Марміль Л. О., Радєва М. М. Механізм формування диверсифікаційної політики підприємства в умовах трансформаційної економіки. Київ : ННЦ ІАЕ, 2006. 198 с.
 14. Демченко М. М. Контроль виплат працівникам підприємства. *Молодий вчений*. 2016. № 3 (30). С. 70-74.
 15. Ігнатенко М. М. Теоретичні засади та практичні напрями формування корпоративної соціальної відповідальності аграрних і харчових підприємств. *Економіка АПК*. 2015. № 1. С. 78-83.
 16. Sarapina O., Sakun A., Prystemskiy O., Iarova L., Marmul L. Improving the Methodology of Financial and Accounting Support for Business Activities. *International Journal of Management*, 11 (6), 2020, pp. 838-846.
- References**
1. Kostyunik, O. V., Shaliyevs'ka, Zh. S. (2020). Oblik rozrakhunkiv z opłaty pratsi: problemy ta shlyakhy vdoskonalennya [Accounting for payroll: problems and ways of improvement]. *Prychornomors'ki ekonomichni studiyi*, 50-2, 46-48.
 2. Ihnatenko, M. M., Levayeva, L. Yu., Romaniuk, I. A. (2020). Informatsiyne zabezpechennya orhanizatsiyno-ekonomichnykh priorytetiv rozvytku fermers'kykh hospodarstv i sil's'kohospodars'kykh pidpryyemstv [Information provision of organizational and economic priorities for the development of farms and agricultural enterprises]. *Efektivna ekonomika*, 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7854>
 3. Bud'ko, O. V., Lobas, I. S. (2020). Udoskonalennya orhanizatsiyi obliku pratsi ta rozrakhunkiv z personalom na pidpryyemstvi [Organizational and economic principles of development and improvement of the market structure of fruit and vegetable products]. *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu*, 2, 37-41.
 4. Koval', S. V. (2016). Orhanizatsiyno-ekonomichni zasady rozvytku ta vdoskonalennya struktury rynku plodoovochevoyi produktsiyi [Organizational and economic principles of development and improvement of the market structure of fruit and vegetable products]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu*, 7, 2, 93-96.
 5. Bohdanova, T. I., Kryvtsova, M. S. (2017). Mekhanizm derzhavnogo rehulyuvannya opłaty pratsi v Ukraini: suchasni tendentsiyi ta shlyakhy reformuvannya [The mechanism of state regulation of labor remuneration in Ukraine: modern trends and ways of reform]. *Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen'*, 2-3, (63-64), 80-91.
 6. Ihnatenko, M. (2019) Zdiysnennya avtomatyzatsiyi bukhgalters'koho obliku ahrarnykh pidpryyemstv na zasadaakh vprovadzhennya novykh prohramnykh produktiv i modeley [Implementation of accounting automation of agricultural enterprises based on the introduction of new software products and models]. *Ahrarna ekonomika*, 42. URL: <https://economic-bulletin.com/index.php/journal/article/view/555/580>
 7. Mandych, O. V., Naumenko, I. V., Romaniuk, I. A. (2019). Formuvannya polityky tovarorozpodilu v integrovanykh strukturakh [Formation of the policy of product distribution in integrated structures]. *Aktual'ni problemy innovatsiynoyi ekonomiky*, 4, 83-87.
 8. Vasyurenko, L. V. (2018). Bazovi zasady upravlinnya fondom opłaty pratsi [Basic principles of management of the labor compensation fund]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu*, 20, 1, 80-83.
 9. Marmul', L. O., Hal'tsova, O. L. (2006). Efektivnist' pidpryyemnyts'koyi diyal'nosti fermers'kykh hospodarstv [Effectiveness of entrepreneurial activity of farms]. Kyiv: NNTS IAE
 10. Hutsalenko, L. V., Kaprava, O. S. (2018). Oblik opłaty pratsi: problemy ta napryamy vdoskonalennya [Payroll accounting: problems and directions for improvement]. *Економіка і суспільство*, 18, 894-899.
 11. Ihnatenko, M. M. (2015). Upravlinnya orhanichnym vyrobnytstvom ahrarnykh pidpryyemstv na zasadaakh zdiysnennya sotsial'noyi vidpovidal'nosti [Management of organic production of agricultural enterprises on the basis of social responsibility]. *Економіка і фінанси*, 12, 4-11.
 12. Perevuznyk, T. M., Holovachko, V. M. (2019). Oplata pratsi v sil's'kohospodars'kykh pidpryyemstvakh: zastosuvannya pohodynnoyi ta vidryadnoyi formy opłaty pratsi [Payment of labor in agricultural enterprises: application of hourly and unitary forms of payment]. *Osvita i nauka*, 2(27), 203-210.
 13. Marmul', L. O., Radyeva, M. M. (2006). Mekhanizm formuvannya dyversyfikatsiynoyi polityky pidpryyemstva v umovakh transformatsiynoyi ekonomiky [The mechanism of formation of the company's diversification policy in the conditions of the transformational economy]. Kyiv : NNTS IAE.
 14. Demchenko, M. M. (2016). Kontrol' vyplat pratsivnykam pidpryyemstva [Control of payments to the company's employees]. *Molodyy vchenyy*, 3 (30), 70-74.
 15. Ihnatenko, M. M. (2015). Teoretychni zasady ta praktychni napryamy formuvannya korporatyvnoyi sotsial'noyi vidpovidal'nosti ahrarnykh i kharchovykh pidpryyemstv [Theoretical principles and practical directions of formation of corporate social responsibility of agricultural and food enterprises]. *Економіка АПК*, 1, 78-83.
 16. Sarapina, O., Sakun, A., Prystemskiy, O., Iarova, L., Marmul, L. (2020). Improving the Methodology of Financial and Accounting Support for Business Activities. *International Journal of Management*, 11 (6), 838-846.

ДАНІ ПРО АВТОРІВ

Коваль Світлана Вікторівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Херсонський державний аграрно-економічний університет
просп. Університетський, 5/2, м. Кропивницький, 25031, Україна
e-mail: koval_s_2017@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5830-5750>

Скрипник Світлана Валентинівна, доктор економічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри обліку і оподаткування Херсонський державний аграрно-економічний університет
просп. Університетський, 5/2, м. Кропивницький, 25031, Україна
e-mail: skrypnyk-s@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3004-6117>

Шепель Інеса Вадимівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Херсонський державний аграрно-економічний університет
просп. Університетський, 5/2, м. Кропивницький, 25031, Україна
e-mail: obl_aud.ksau@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6728-5579>

DATA ABOUT THE AUTHORS

Koval Svitlana, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation
Kherson State Agrarian and Economic University
ave. Universitetskyi, 5/2, Kropyvnytskyi, 25031, Ukraine
e-mail: koval_s_2017@ukr.net

Skrypnyk Svitlana, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Acting Head of the Department of Accounting and Taxation
Kherson State Agrarian and Economic University
ave. Universitetskyi, 5/2, Kropyvnytskyi, 25031, Ukraine
e-mail: skrypnyk-s@ukr.net

Shepel Inesa, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation
Kherson State Agrarian and Economic University
ave. Universitetskyi, 5/2, Kropyvnytskyi, 25031, Ukraine
e-mail: obl_aud.ksau@ukr.net

УДК 314.17:331.5

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-55-53-58>

МОДЕЛЮВАННЯ РИЗИКІВ У СФЕРІ ОПЛАТИ ПРАЦІ

Коваль С. П.

***Предметом статті** є дослідження методів моделювання та управління ризиками, пов'язаних, зокрема, з розбіжностями офіційних і фактичних оцінок оплати праці. Оскільки існує досить велика множина методів і моделей оцінювання ризиків, вибір найбільш оптимальних серед них є актуальною науковою проблемою. У дослідженні використовувались загальнонаукові та спеціальні методи: аналізу та синтезу, аналогії та порівняння, побудови трендів та ін.*

***Результати роботи.** Отримано теоретичні моделі порівняння офіційних і фактичних оцінок оплати праці на основі лінійних та експоненційних рівнянь. Результати дослідження можуть бути використані всіма зацікавленими сторонами, у тому числі органами державної виконавчої влади при вдосконаленні механізмів реалізації соціально-економічної політики зайнятості та державного регулювання ринку праці України у сфері оплати праці.*

***Висновки.** 1. Отримані результати підтверджують актуальність розробки питань, пов'язаних з моделюванням та управлінням ризиками у сфері оплати праці. У результаті здійсненого аналізу та оцінювання ризиків за допомогою спеціальних методів отримано сценарії розвитку можливих ризикових подій, імовірність їх настання й наслідків.*

2. Перевагами моделей Блека–Шоулза–Мертон є висока прогнозна спроможність, простота розрахунків, прийнятна точність прогнозу, а також відкритість інформації, доступної всім учасникам ринку праці.

3. Запропонована модель ризику дозволить оцінити ступінь впливу виділених чинників на основні джерела ризиків і на підставі отриманої оцінки більш ефективно здійснювати вибір заходів, направлених на мінімізацію ризиків.